

9. PÁLYÁZATOK HATÁSA AZ ISKOLA KÖZÖSSÉGÉRE ÉS KÖZVETLEN KÖRNYEZETÉRE, VALAMINT A KORSZERŰ PEDAGÓGIAI ELJÁRÁSOK ALKALMAZÁSA A GYAKORLÓISKOLÁBAN

RINGERT CSABA

1. Bevezetés

Az elmúlt évtizedben a magyarországi köznevelési intézmények hatalmas pályázati dömpinggel szembesültek. Sorra jelentek meg a különböző célcsoportoknak, különböző fejlesztési területeknek szóló pályázati lehetőségek. Ez a pályázati dömping az egyes intézményeket innovációra sarkalta, de ugyanakkor komoly többletfeladatot is jelentett az iskola társadalma számára. A kérdésünk ezzel kapcsolatban kétirányú. Egyrészt, hogy az intézmény által megvalósított pályázatok milyen hatással voltak a pedagógusokra, tanulókra, szülőkre. Másrészt, hogy a pályázatok által is támogatott, korszerű pedagógiai eljárások alkalmazása hogyan valósult meg a gyakorlóiskolában, illetve miként sikerült azt beépíteni a mindennapi munkába.

Az első a pályázatok hatása az iskola szereplőire. Az utóbbi években az Eszterházy Károly gyakorlóiskola számos pályázati programban vett részt (lásd részletesen 1. sz. melléklet). A programok hazai és európai uniós források felhasználását is jelentették. A fejlesztéseket két csoportba sorolhattuk, egyrészt az infrastruktúrát érintő, másrészt a pedagógiai munkát támogató tevékenységekről beszélhetünk.

Általános felvetésünk volt, hogy a gyakorlóiskolai pályázati tevékenységet a kutatásban megkérdézett célcsoportok eltérő módon látják. Ennek megfelelően a vonatkozó kérdéseket az összehasonlíthatóság érdekében több, más-más célcsoport számára készült kérdőívben is feltettük.

A pályázatokra vonatkozó kérdések az alábbi szempontokat vizsgálták:

- Mennyire ismerik, tartják eredményesnek az iskola egyes szereplői a gyakorlóiskola pályázati tevékenységét?
- Mennyire tudják megítélni az egyes célcsoportok a pályázati tevékenység eredményességét, hasznosságát?
- Milyen mértékben vállaltak részt az egyes szereplők a pályázatok megvalósításában?

A második témánk „a korszerű pedagógiai eljárásokat koherens módon ötvözi” megfogalmazásban került be a kutatási programba. A megjelölt téma szorosan kapcsolódik a pályázati tevékenységhez, hiszen a projektek során végzett fejlesztések célja is elsősorban a korszerű pedagógiai eljárások bevezetése volt.

A megfogalmazásakor kiemelt figyelmet kellett fordítanunk arra, hogy eltérő célcsoportok fognak majd választ adni kérdéseikre. A kérdések ebben a témakörben arra vonatkoznak, hogy milyen módon alkalmazzák a pedagógusok a mindennapi munkájuk során azokat a pedagógiai eljárásokat, módszereket, amelyek az egyes pályázati és egyéb szakmai fejlesztések során kerültek be a pedagógia gyakorlatba. A kérdések ebben az esetben is két jól elkülöníthető csoportba tartoznak. Az első csoport az iskolában lévő infrastrukturális adottságok, eszközrendszerek használatára kérdez rá, míg a második csoportban lévő kérdések a nevelő-oktató munka során alkalmazott módszerek alkalmazására összpontosítanak.

2. Kutatási kérdések

A pályázatok megvalósításának témakörével kapcsolatban az alábbi kérdéseket fogalmaztuk meg:

- A tanulók képzési szintje és a pályázati programokban való részvétel hogy viszonyul egymáshoz?
- Az egyes iskolaépületek infrastrukturális megítélése különbözik-e?
- Milyen hatással voltak a pályázati programok az iskolai infrastruktúra fejlődésére? Milyen annak a megítélése az iskolát használók és a szülők körében?
- A pályázatok sikeressége, valamint azok számossága milyen módon hatott az iskola életére?
- A pályázatokban való részvétel hatással volt-e a tanulói sikerességre?
- A pályázatokon való részvétel milyen hatással volt a pedagógusok, valamint a tanulók eszközhasználatára?
- A pályázatok miatt éreztek-e a pedagógusok túlterheltséget?

A korszerű pedagógiai eljárások koherens módon való alkalmazásával kapcsolatban megfogalmazott kérdések:

- Hogyan ítélik meg a pedagógusok a saját szakmai munkájukat a korszerű pedagógiai eljárások használatának szempontjából?
- Miként hat a korszerű pedagógiai eljárások használata a pedagógusok szakmai munkájának fejlődésére?
- A tanulók saját megítélése szerint saját fejlődésükre hogyan hatottak az alkalmazott korszerű pedagógiai eljárások?

- Van-e különbség a korszerű pedagógiai eljárások alkalmazása és a tanulók évfolyama között?
- Van-e jelentősége a korszerű pedagógiai eljárások alkalmazásában annak, hogy a pedagógus az előmeneteli rendszerben hol tart?

3. Hipotézisek

Az egyes feltett kutatási kérdésekre hipotéziseket fogalmaztunk meg, amelyek vizsgálatára kérdőívben igyekeztünk válaszokat keresni.

A pályázatok témakörben megfogalmazott hipotéziseink a következők:

- Az iskolai infrastruktúra fejlődése és a megvalósított pályázatok között jelentős összefüggés van.
- Az iskola pályázatok általi infrastrukturális fejlődésének tanárok és szülők általi megítélése jelentősen különbözik.
- A megvalósított pályázati programok és a tanárok leterheltsége között szoros összefüggés van.
- A pályázati programok megvalósítása összességében pozitívan hat a tanulók, szülők, pedagógusok közti kapcsolatokra, együttműködésre.
- A megvalósított pályázatok szempontjából: a gyermekek tanulmányi eredménye és a pedagógusok motiváltsága között jelentős összefüggés van.

A korszerű pedagógiai eljárások témakörben megfogalmazott hipotéziseink a következők:

- A pedagógusok életpályamodell szerinti előmenetele és a korszerű pedagógiai eljárások alkalmazása között összefüggés van.
- A korszerű eszközök tanórai használatának gyakorisága és a tanulók eszközhasználat iránti motivációja között szoros összefüggés van.

4. A kutatás eredményei

A kutatásunk során két módszerre támaszkodtunk.

Elsőként igyekeztünk az elmúlt években megvalósított gyakorlóiskolai pályázatok dokumentációját elemezve egy általános képet kapni a pályázati tevékenységről. Az egyes fejlesztések összefoglalóját jelen dokumentum 1. sz. melléklete tartalmazza.

Második elemként az elkészített kérdőíveken belül több kérdést is megfogalmaztunk a saját témakörünkben, így kutatásunk során a gyakorlóiskolában tanuló diákokat, az ott

tanító pedagógusokat, a tanulók szüleit kérdeztük a fenti kérdéseink és hipotéziseink megválaszolása érdekében.

4.1. A gyakorlóiskola pályázati tevékenységének elemzése

A szülők esetében elsőként arra voltunk kíváncsiak, hogy mennyire látják eredményesnek a gyakorlóiskola pályázati tevékenységét, illetve egyáltalán rendelkeznek-e megfelelő információval a megvalósított fejlesztésekről.

	gyakoriság	százalékos gyakoriság (%)
igen	140	56,7
nem	4	1,6
nem tudom megítélni	103	41,7
összesen	247	100,0

9.1. táblázat: A gyakorlóiskolai pályázati tevékenység eredményességének szülői megítélése

Az 1. táblázatból látható, hogy a kitöltők közel 42%-a nem tudja megítélni a pályázati sikerességet. Vélhetően ennek az egyik oka lehet, hogy a szülők irányába történő eredménykommunikáció nem minden esetben valósul meg, ugyanakkor az is lehetséges, hogy az érintett tanuló közvetlenül nem vett részt a pályázatokban. Ezáltal a szülő nem tud nyilatkozni annak eredményességéről.

Fontos ugyanakkor megjegyezni, hogy az információval rendelkező szülők majdnem teljes mértékben eredményesnek ítélik a tevékenységet. A 144 válaszadóból mindösszesen 4 fő nyilatkozott nemmel.

A tanulóknak is feltettük ezt a kérdést. A válaszadás itt még inkább pozitív képet mutatott, mivel 73% gondolja úgy, hogy eredményes a pályázati tevékenység. Itt is jelentős a nem tudom megítélni válaszok száma, 23% (2. táblázat).

	gyakoriság	százalékos gyakoriság (%)
igen	187	73,3
nem	9	3,5
nem tudom megítélni	59	23,1
összesen	255	100,0

9.2. táblázat: A gyakorlóiskolai pályázati tevékenység eredményességének tanulói megítélése

A következő szülőknek feltett kérdésünkben arra voltunk kíváncsiak, hogy a pályázatok pozitív, illetve negatív hatását hogyan látják az egyes vizsgálati területeken a kitöltők (3. táblázat).

Elsőként a gyermek tanulmányi eredményére gyakorolt hatást vizsgáltuk, ahol megállapítható, hogy a szülők közel negyede gondolja úgy, hogy nem befolyásolták a pályázatok a tanulmányi előmenetelt. Ami abból a szempontból érdekes számunkra, hogy a fejlesztések legfőbb célja minden esetben a tanulók tanulási hatékonyságának növelése, legyen szó akár szakmai fejlesztői, akár infrastrukturális fejlesztői tevékenységről. Fontos adat itt is, hogy 42% nem tudja megítélni a hatást. Egyébként ezt választották a legtöbben. Ami lényeges a továbbiakat nézve, hogy mindösszesen 31% jelezte a pozitív hatást. Ennek tükrében érdemes kiemelt figyelmet fordítani mind a pályázati eredménykommunikációra, mind pedig a pályázat szakmai hatékonyságára. Természetesen előfordulhat az az eset is, hogy egy szülő összességében pozitívan nyilatkozna ebben a kérdésben, csak nincs ismerete arról, hogy milyen tényleges fejlesztések valósultak meg a pályázatok által.

	gyakoriság	százalékos gyakoriság (%)
nagyon negatív hatást gyakorolt rá	0	0
inkább negatív hatást gyakorolt rá	0	0
részben negatív, részben pozitív hatást gyakorolt rá	2	0,8
inkább pozitív hatást gyakorolt rá	59	23,9
nagyon pozitív hatást gyakorolt rá	18	7,3
nem befolyásolta	63	25,5
nem tudom megítélni	105	42,5
összesen	247	100,0

9.3. táblázat: Pályázatok hatásának szülői megítélése a gyermek tanulmányi eredményére vonatkozóan

A következő kérdésben az iskolai élet változatosságára gyakorolt hatást kérdeztük meg (4. táblázat). Itt érdemes megemlíteni, hogy a válaszadók több mint 60%-a ebben a kérdésben pozitív hatást jelölt meg. Ennek az oka az lehetett, hogy a pályázati programokkal sok színes, újszerű tantárgyi elem került beépítésre a mindennapokba, illetve több tanórán kívüli tevékenység valósulhatott meg, ami változatossá, színessé tette a mindennapi oktatási tevékenységet.

	gyakoriság	százalékos gyakoriság (%)
nagyon negatív hatást gyakorolt rá	0	0
inkább negatív hatást gyakorolt rá	0	0
részben negatív, részben pozitív hatást gyakorolt rá	6	2,4
inkább pozitív hatást gyakorolt rá	95	38,5
nagyon pozitív hatást gyakorolt rá	54	21,9
nem befolyásolta	12	4,9
nem tudom megítélni	80	32,4
Összesen	247	100,0

9.4. táblázat: Pályázatok hatásának szülői megítélése az iskolai élet változatosságára vonatkozóan

Az iskola felszereltségére, eszközparkjára gyakorolt hatásra vonatkozó kérdésünk (5. táblázat) az előzőektől is pozitívabb véleményt mutat. Ebben az esetben a válaszolók közel 79%-a értékelte pozitívan az iskolai infrastruktúrára gyakorolt hatást.

	gyakoriság	százalékos gyakoriság (%)
nagyon negatív hatást gyakorolt rá	0	0
inkább negatív hatást gyakorolt rá	0	0
részben negatív, részben pozitív hatást gyakorolt rá	2	0,8
inkább pozitív hatást gyakorolt rá	82	33,2
nagyon pozitív hatást gyakorolt rá	88	35,6
nem befolyásolta	6	2,4
nem tudom megítélni	69	27,9
Összesen	247	100,0

9.5. táblázat: Pályázatok hatásának szülői megítélése az iskola eszközparkjára vonatkozóan

A pedagógusoknak is feltettünk arra vonatkozóan kérdést, hogy miképpen ítélik meg az intézményi eszközpark állapotát. Az esetükben több területre külön-külön fókuszáltunk, ami lehetőséget ad annak vizsgálatára, hogy a pályázatok által preferált fejlesztési területeket hogyan ítélik meg a pedagógusok.

A pályázatok eszközfejlesztési célterületei a következők voltak: informatika, természettudományos oktatás, művészetoktatás, könyvtári felszereltség.

A 6. táblázatban összesített válaszokból látszik, hogy a pályázatok által érintett fejlesztési területek közül kizárólag a természettudományos tantárgyak oktatásához kapcsolódó fejlesztések tekintetében ért el az intézmény jelentős javulást. Ennél az egy területnél értékelték a pedagógusok a középestől jobb állapotúra az eszközparkot. A természettudományos oktatás támogatására két pályázati program is megvalósult, amely során mindkét iskolaépületben korszerű laborok és korszerű eszközpark került átadásra. A legkritikusabbnak ítélt terület a testnevelés oktatásához kapcsolódik. Erre vonatkozóan az intézmény pályázati programot nem tudott megvalósítani.

Véleménye szerint milyen az Ön által használt eszközök állapota? Kérjük, választ a megfelelő szám megadásával jelölje! [„1 = kiemelkedően rossz”, „2 = inkább rossz”, „3 = közepes”, „4 = inkább jó”, „5 = kiemelkedően jó”, „9 = nem tudom megítélni”]		
N = 125	átlag	Hány fő nem tudja megítélni?
informatikai eszközök	3,61	5
idegen nyelvi oktatáshoz szükséges eszközök	3,43	71
humán tantárgyak oktatásához szükséges eszközök	3,72	47
a természettudományos tantárgyak oktatásához szükséges eszközök	4,46	34
testnevelés oktatásához szükséges eszközök	2,89	44
mindennapos testnevelés oktatásához szükséges eszközök	2,5	41
művészeti neveléshez szükséges eszközök	3,5	61
könyvtári felszereltség	3,64	11

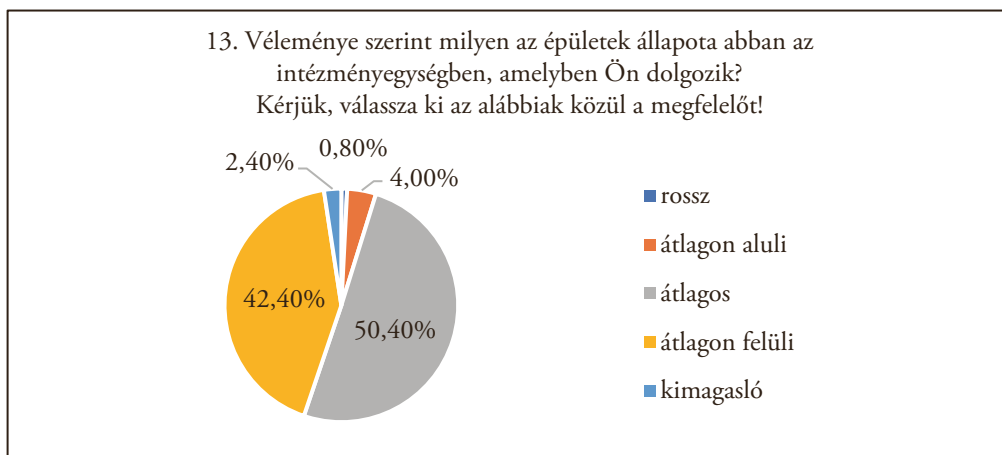
9.6. táblázat: Az intézmény eszközparkjának megítélése a pedagógusok által

Külön kérdés vonatkozott az iskolai épületek állapotára (7. táblázat). Ebben az esetben a válaszadók összességében ugyancsak pozitívan értékelték a fejlesztéseket, azonban az eszközállomány fejlesztésétől némileg kisebb mértékű a pozitív vélemények aránya. A válaszadók 60%-a inkább pozitívnak értékeli a pályázatok hatását. Érdemes kiemelni, hogy nagyon magas (31%) azoknak a száma, akik úgy nyilatkoztak, hogy nem tudják megítélni a pályázatok által hozott változást. Mivel a szülők jellemzően egyértelmű véleménnyel vannak az iskolaépületek állapotára vonatkozóan, hiszen ezzel nap mind nap szembesülnek, ezért itt vélhetően amiatt jelenhetett meg ez a magas érték, mert nem tudják valóban eldönteni a fejlesztési forrást. Az iskola nemcsak pályázati támogatásokat használt fel a fejlesztések során, hanem önerőből is igyekezett iskolaépületet felújítani.

	gyakoriság	százalékos gyakoriság (%)
nagyon negatív hatást gyakorolt rá	0	0
inkább negatív hatást gyakorolt rá	0	0
részben negatív, részben pozitív hatást gyakorolt rá	12	4,9
inkább pozitív hatást gyakorolt rá	80	32,4
nagyon pozitív hatást gyakorolt rá	70	28,3
nem befolyásolta	7	2,8
nem tudom megítélni	78	31,6
Összesen	247	100,0

9.7. táblázat: Pályázatok hatásának szülői megítélése az iskolai épületek állapotára vonatkozóan

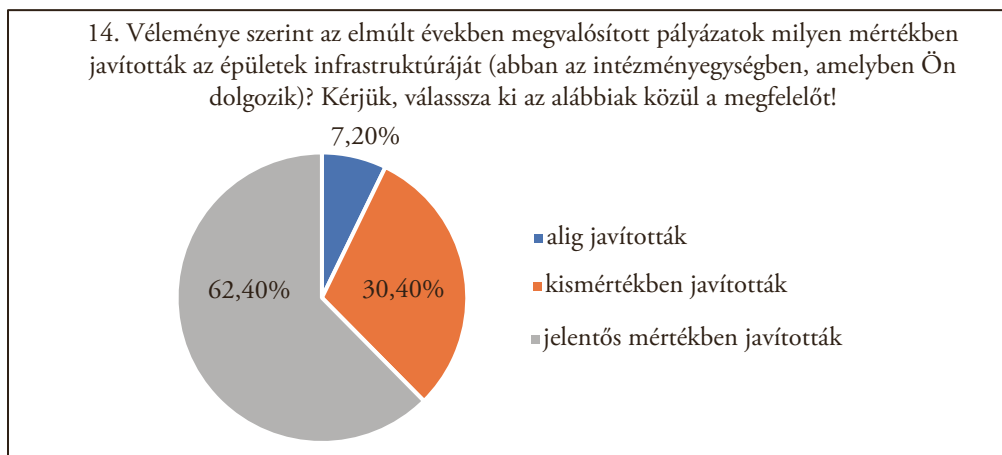
A pedagógusoknak is feltettük az iskolai pályázatok infrastruktúrára gyakorolt hatásával kapcsolatos kérdésünket. A 125 válaszadó az épületek állapotát összességében átlagosnak (50%), illetve átlagon felülnek (42%) értékeli. Csupán 4,8% gondolja úgy, hogy átlag alatti az épületek állapota (1. ábra).

9.1. ábra: Az egyes iskolaépületek állapotának pedagógusok általi megítélése

Arra a hipotézisünkre, hogy az iskola pályázatok általi infrastrukturális fejlődésének tanárok és szülők általi megítélése jelentősen különbözik, a fenti adatok alapján egyértelműen azt a választ kapjuk, hogy mind a szülők, mind a pedagógusok összességében pozitívan ítélik meg a pályázatok fejlesztő hatását. Annak a feltételezésnek, miszerint a pedagógusok nem mindig pozitívan látják a projektek infrastrukturális fejlesztő hatását, a kapott adatok cáfoltak rá.

Arra a kérdésre, hogy az elmúlt években megvalósított pályázatok milyen mértékben javították az épületek infrastruktúráját, a válaszadók 62%-a nyilatkozott úgy, hogy jelentős mértékben, és 30%-a úgy, hogy kismértékben javították a pályázatok a helyzetet. Csupán 7% vélekedik aszerint, hogy alig javították a pályázatok az épületek infrastruktúráját (2. ábra).

9.2. ábra: A pályázatok megvalósításának hatása az iskolaépületek állapotára a pedagógusok megítélése szerint

Arra a hipotézisükre, hogy **az iskolai infrastruktúra fejlődése és a megvalósított pályázatok között jelentős összefüggés van** (8. táblázat), a pedagógusoknak szóló 13. és 14. kérdés alaposabb vizsgálata ad választ.

A két kérdésre adott válaszok alapján azt tapasztaljuk, hogy az iskolaépületek állapotának megítélése és a pályázatok által megvalósított fejlesztések között igen erős, jelentős, szignifikáns összefüggés van ($r = 0,401$; $p = 0,000$).

		13. Véleménye szerint milyen az épületek állapota abban az intézményegységben, amelyben Ön dolgozik? Kérjük, válassza ki az alábbiak közül a megfelelőt!	14. Véleménye szerint az elmúlt években megvalósított pályázatok milyen mértékben javították az épületek infrastruktúráját (abban az intézményegységben, amelyben Ön dolgozik)? Kérjük, válassza ki az alábbiak közül a megfelelőt!
13. Véleménye szerint milyen az épületek állapota abban az intézményegységben, amelyben Ön dolgozik? Kérjük, válassza ki az alábbiak közül a megfelelőt!	Pearson Correlation	1	0,401**
	Sig. (2-tailed)		0,000
	N	125	125
14. Véleménye szerint az elmúlt években megvalósított pályázatok milyen mértékben javították az épületek infrastruktúráját (abban az intézményegységben, amelyben Ön dolgozik)? Kérjük, válassza ki az alábbiak közül a megfelelőt!	Pearson Correlation	0,401**	1
	Sig. (2-tailed)	0,000	
	N	125	125

9.8. táblázat: Az iskolai infrastruktúra fejlődése és a megvalósított pályázatok közötti összefüggés vizsgálata

A pedagógusok munkájának színvonalára történő hatással kapcsolatban is (9. táblázat) a legtöbb a „nem tudom megítélni” válasz volt. Érdekes, hogy ennél a kérdésnél jelent meg

először, hogy inkább negatív hatást gyakoroltak a pályázatok a pedagógusok munkájának színvonalára. Igaz, csak egy ilyen válasz érkezett, de ebből is az látszik, hogy a szülők jellemzően nem gondolják úgy, hogy negatív hatás érte az intézményt a lebonyolított pályázatokkal.

	gyakoriság	százalékos gyakoriság (%)
nagyon negatív hatást gyakorolt rá	0	0
inkább negatív hatást gyakorolt rá	1	0,4
részben negatív, részben pozitív hatást gyakorolt rá	8	3,2
inkább pozitív hatást gyakorolt rá	79	32,0
nagyon pozitív hatást gyakorolt rá	32	13,0
nem befolyásolta	20	8,1
nem tudom megítélni	107	43,3
Összesen	247	100,0

9.9. táblázat: Pályázatok hatásának szülői megítélése a pedagógusok munkájának színvonalára vonatkozóan

A következőkben arra próbáltunk meg rákérdezni, hogy a pályázatok milyen hatást gyakoroltak a tanulók egymás közti, a tanulók pedagógusokkal, valamint a pedagógusok szülőikkel való kapcsolatára, együttműködésére.

Érdekes, hogy a válaszadók mindhárom reláció esetében közel azonosan nyilatkoztak (10–12. táblázat). Itt is a legtöbb válasz (44%) a „nem tudom megítélni” lehetőségre érkezett. Majdnem szinte azonos mértékű (40%) azoknak az aránya, akik összességében pozitívan ítélik meg a kérdést.

	gyakoriság	százalékos gyakoriság (%)
nagyon negatív hatást gyakorolt rá	0	0
inkább negatív hatást gyakorolt rá	0	0
részben negatív, részben pozitív hatást gyakorolt rá	8	3,2
inkább pozitív hatást gyakorolt rá	60	24,3
nagyon pozitív hatást gyakorolt rá	30	12,1

	gyakoriság	százalékos gyakoriság (%)
nem befolyásolta	39	15,8
nem tudom megítélni	110	44,5
Összesen	247	100,0

9.10. táblázat: Pályázatok hatásának szülői megítélése a tanulók közötti kapcsolatokra, együttműködésekre vonatkozóan

	gyakoriság	százalékos gyakoriság (%)
nagyon negatív hatást gyakorolt rá	0	0
inkább negatív hatást gyakorolt rá	0	0
részben negatív, részben pozitív hatást gyakorolt rá	8	3,2
inkább pozitív hatást gyakorolt rá	67	27,1
nagyon pozitív hatást gyakorolt rá	31	12,6
nem befolyásolta	32	13
nem tudom megítélni	109	44,1
Összesen	247	100,0

9.11. táblázat: Pályázatok hatásának szülői megítélése a tanulók és pedagógusok közötti kapcsolatokra, együttműködésekre vonatkozóan

	gyakoriság	százalékos gyakoriság (%)
nagyon negatív hatást gyakorolt rá	0	0
inkább negatív hatást gyakorolt rá	0	0
részben negatív, részben pozitív hatást gyakorolt rá	12	5,3
inkább pozitív hatást gyakorolt rá	53	21,5
nagyon pozitív hatást gyakorolt rá	23	9,3
nem befolyásolta	50	20,2
nem tudom megítélni	108	43,7
Összesen	247	100,0

9.12. táblázat: Pályázatok hatásának szülői megítélése a pedagógusok és a szülők közötti kapcsolatokra, együttműködésekre vonatkozóan

Arra a hipotézisünkre, hogy **a pályázati programok megvalósítása összességében pozitívan hat a tanulók, szülők, pedagógusok közti kapcsolatokra, együttműködésre**, a fenti kérdések vizsgálatával kaphatunk választ.

		25. Véleménye szerint az alábbiak közül melyekre gyakoroltak pozitív vagy negatív hatást az elmúlt években megvalósított pályázatok? – A tanulók és pedagógusok közötti kapcsolatokra, együttműködésekre.	25. Véleménye szerint az alábbiak közül melyekre gyakoroltak pozitív vagy negatív hatást az elmúlt években megvalósított pályázatok? – A pedagógusok és a szülők közötti kapcsolatokra, együttműködésekre.
25. Véleménye szerint az alábbiak közül melyekre gyakoroltak pozitív vagy negatív hatást az elmúlt években megvalósított pályázatok? – A tanulók és pedagógusok közötti kapcsolatokra, együttműködésekre.	Pearson Correlation	1	0,840**
	Sig. (2-tailed)		0,000
	N	247	247
25. Véleménye szerint az alábbiak közül melyekre gyakoroltak pozitív vagy negatív hatást az elmúlt években megvalósított pályázatok? – A pedagógusok és a szülők közötti kapcsolatokra, együttműködésekre.	Pearson Correlation	0,840**	1
	Sig. (2-tailed)	0,000	
	N	247	247

9.13. táblázat: A pályázati programok megvalósításának hatása a tanulók, szülők, pedagógusok közti kapcsolatokra, együttműködésre

A kapott adatok alapján megállapítható, hogy a pályázatok összességében pozitív hatást gyakoroltak a tanulók, pedagógusok, szülők közötti kapcsolatokra, együttműködésre. A közepesnél erősebb szignifikáns összefüggés van a tanulók-pedagógusok, illetve a pedagógusok-szülők közötti relációban vizsgált kapcsolatok, együttműködés megítélésében ($r = 0,840$; $p = 0,000$).

A pályázati lehetőségek közül sok irányult valamilyen tanórán kívüli foglalkozáson való részvételre (13. táblázat). Szerettük volna megtudni azt, hogy a szülők milyen mértékben látják gyermekeik részvételét az egyes pályázati programokban, illetve a programok által elvégzett szakmai fejlesztésekben.

N = 247	igen válaszok száma	százalékos gyakoriság (%)
táborozások (sí, vízi, turisztikai, sportági, horgász stb.)	63	26
erdei iskola	126	51
speciális tanórai foglalkozások (családi életre nevelés, kábítószer-használat megelőzése, természettudományos kísérletek stb.)	47	19
önkéntes szolgálat	37	15
közösségi munka	59	24
tanórán kívüli foglalkozások (pl. kézműves, sport)	84	34
egynapos kirándulások	82	33
többhetes szakkör	6	2
tehetséggondozó foglalkozások, programok	28	11
tanulói laptop program	21	9
nem vett részt egy programban sem	32	13
nem tudok válaszolni	23	9

9.14. táblázat: A pályázatok által megvalósított programokon való tanulói részvétel a szülői válaszok alapján

A 14. táblázatból látszik, hogy a legtöbben az erdei iskolai programokat jelölték meg. Ez széles korosztályt érint a gyakorlóiskolában, így vélhetően ez áll a magas adat hátterében.

Sokan jelölték még be a tanórán kívüli egyéb foglalkozásokat (kézműves, sport), valamint az egynapos kirándulásokat. Az intézmény különböző sportfoglalkozásokat hirdet a tanulói számára, ami egyrészt köszönhető a diáksporthagyományoknak, másrészt a mindennapos testnevelés bevezetésének.

Kirívóan alacsony a többhetes szakköröket bejelölők száma, mindösszesen 2%. Az intézményi tantárgyfelosztást ismerve valóban alacsony a szakköri lehetőségek száma. Ugyanakkor számtalan egyéb tanórán kívüli programra van lehetőség. Az lényeges, hogy a gimnáziumi korosztályban 9–10. évfolyamon a magas óraszám miatt leterheltek a diákok, míg a 11–12.

évfolyamon az érettségire való felkészülés veszi el az időt a szakköri foglalkozások elől. Az általános iskolai alsó tagozatban minden évfolyamon van szakköri foglalkozás, bár ez az egész napos iskolai koncepció része. A felső tagozat esetében nyílna lehetőség nagyobb óraszámú szakköri foglalkozásokra, ezért ez véleményünk szerint megfontolandó.

A pályázati tevékenységnek a pedagógusok munkájára való hatását is szeretnénk volna megismerni. Itt elsősorban arra voltunk kíváncsiak, hogy milyen hatást gyakorolt a pályázat(ok) megvalósítása a tantestület életére. A válaszadó 1-es értékkel jelölte, ha egyáltalán nem jellemző, 5-ös értékkel, ha teljes mértékben jellemző a hatás (15. táblázat).

N = 125	átlag
Segítette a pedagógusok együttműködését.	3,96
Erősítette a tantestület kohézióját.	3,71
Folyamatos túlterheltséget jelentett a tantestület számára.	3,46
Szakmai kihívást jelentett a pedagógusok számára.	4,10
Támogatta a pedagógusokat az előmeneteli rendszerben.	3,70
Motiváló hatással volt az iskolai munkára.	3,72
Segített a pedagógusoknak a kiégés leküzdésében.	3,13
Fásulttá tette a pedagógusokat.	2,03
Anyagi elismertséget jelentett a pedagógusok számára.	3,94

9.15. táblázat: Pályázati tevékenység pedagógusmunkára gyakorolt hatása

A válaszokból megállapítható, hogy a pedagógusok a pályázatok pozitív és negatív oldalait is egyértelműen érezték. Miközben segítette az együttműködésüket, motiválta az iskolai munkát, szakmai kihívást és anyagi elismertséget jelentett, ugyanakkor jellemzően túlterheltséget is okozott.

Választ kerestünk arra vonatkozóan is, hogy **a megvalósított pályázati programok és a tanárok leterheltsége között szoros összefüggés van-e.**

Erre vonatkozóan megvizsgáltuk, hogy a pedagógusok miként értékelték a pályázatok általi leterheltség és a pályázatok hatására kialakult fásultság kérdését (16. táblázat).

A válaszok alapján megállapítható, hogy a pályázati leterheltség és a pedagógusok fásultsága között jelentős, erős szignifikáns összefüggés van ($p = 0,449$; $r = 0,000$).

		12.3. [Folyamatos túlterheltséget jelentett a tantestület számára.]	12.8. [Fásulttá tette a pedagógusokat.]
12.3. [Folyamatos túlterheltséget jelentett a tantestület számára.]	Pearson Correlation	1	0,449**
	Sig. (2-tailed)		0,000
	N	125	125
12.8. [Fásulttá tette a pedagógusokat.]	Pearson Correlation	0,449**	1
	Sig. (2-tailed)	0,000	
	N	125	125

9.16. táblázat: A megvalósított pályázati programok és a tanárok leterheltsége közötti összefüggés vizsgálata

4.2. Az újszerű pedagógiai eljárásokkal kapcsolatos elemzéseink

Arra a hipotézisünkre, hogy **a pedagógusok** életpályamodellel szerinti előmenetele **és a korszerű pedagógiai eljárások alkalmazása között különbség van**, a tanári kérdőívben feltett kérdések vizsgálatával kaphatunk választ.

A pedagógusok önállóan ítélték meg, hogy az egyes állítások milyen mértékben jellemzőek a szakmai munkájukra.

A kérdésünk a következő volt: 8. Kérjük, értékelje az alábbi állításokat aszerint, hogy azok mennyire jellemzőek Önre szakmai tevékenysége során! („1 = egyáltalán nem jellemző rám”, „2 = inkább nem jellemző rám”, „3 = jellemző is rám, meg nem is”, „4 = inkább jellemző rám”, „5 = teljes mértékben jellemző rám”).

A válaszok közül az alábbiakat vizsgáltuk a hipotézis igazolása érdekében:

- 8.17. Egyéni fejlesztési terveket készíték.
- 8.18. Személyre szabott követelményeket állítok tanulóim elé.
- 8.19. Minden tanulóval közösen határozom meg a fejlesztési célokat.
- 8.20. A tanórákon csoportmunka esetén különböző nehézségű feladatokat adok a diákoknak.
- 8.21. Egyéni feladatokat adok a tanulóknak az órákon.
- 8.22. Minden diákot a saját képességeihez mérten, differenciáltan értékelek.

A varianciaanalízis eredményeit vizsgálva kijelenthetjük, hogy a képzettség és a korszerű pedagógiai módszerek használata között nincs szignifikáns különbség az egyes csoportokat

vizsgálva. Tehát a pedagógus előmeneteli rendszer szerinti besorolása nem befolyásolja a korszerű pedagógiai módszerek használatának gyakorlatát.

Arra a felvetésünkre, hogy **a korszerű eszközök tanórai használatának gyakorisága és a tanulók eszközhasználat iránti motivációja között van-e szoros összefüggés**, a tanulói kérdőív 13. (Milyen gyakran használjátok az alábbi eszközöket a tanórák során?) és 14. (Mennyire szereted használni az alábbi eszközöket a tanórák során?) kérdésének elemzésével kaphatunk választ.

A kapott válaszokat az interaktív tábla, az okostelefon, a tanulói laptop és a tablet esetében vizsgáltuk. Valamennyi eszköztípus esetében megállapítható, hogy a tanórai eszközhasználat gyakorisága és annak tanulói elfogadottsága között szignifikáns összefüggés van, ugyanakkor ez minden esetben a közepestől alacsonyabb, tehát semmiképpen sem szoros összefüggés (interaktív tábla: $r = 0,345$; $p = 0,000$; okostelefon: $r = 0,292$; $p = 0,000$; tanulói laptop: $r = 0,278$; $p = 0,000$; tablet: $r = 0,197$; $p = 0,002$).

Az összefüggés közepestől kisebb erőssége a korosztályi sajátosságokból is következhet, hiszen a diákok függetlenül az intézményi keretekben történő alkalmazástól, előszeretettel használják a digitális eszközöket.

5. Összegzés

1. A pályázatok hatására az infrastruktúra fejlődése folyamatos volt, és nagyban segítette a pedagógiai innovációt is.
2. Az iskola minden esetben olyan célokat igyekezett megjelölni, majd projektszemléletben megvalósítani, amelyek egyértelmű fejlesztési célként szerepeltek az oktatási stratégiai dokumentumokban.
3. Kiemelkedő fejlesztési célterület volt a pedagógusok és tanulók digitális kompetenciafejlesztése, amelyben a gyakorlóiskola a magyarországi iskolarendszert tekintve bizonyosan az élen jár.
4. A másik jelentős fejlesztési terület a természettudományos oktatáshoz kapcsolódik. Az iskola mindhárom telephelyén jelentős infrastrukturális és szakmai fejlesztéseket valósított meg a pályázatok segítségével. Létrehozásra került két korszerű, minden természettudományos tartalom oktatására alkalmas, professzionális laborterem, amelyekben új, innovatív tudásszerzésre nyílik lehetőség.
5. Az iskola mellett, hogy infrastrukturálisan kiépítette a Csevice Erdei Iskolát, a hozzá kapcsolódó programokkal elérte a minősített erdei iskolai címet.
6. A pályázatok tekintetében a harmadik nagyobb terület egyértelműen a pedagógu-

sok szakmai munkájának megújításához, az innovációhoz kapcsolódott. A pályázati konstrukciók célterülete a hátránykompenzáció, az adaptív oktatás, a differenciálás, a kompetencialapú oktatás, a keresztntantervi fejlesztések és a tanórán kívüli innovatív tevékenységek témakörébe sorolható.

7. A nevelőtestület gyakorlatilag teljes egészében részt vesz a pályázatok megvalósításában, jóllehet, az egyéni kompetenciák függvényében bizonyos aránytalanságok tapasztalhatók.
8. A tanulók számára a pályázatok mind a tanórai, mind a szabadidős tevékenységek területén jelentős új lehetőségeket biztosítottak. A szakmai innovációk, újszerű pedagógiai eljárások tetszenek a diákoknak. A korosztályi szokásokból adódóan érthető módon a digitális eszközökkel való munka aratja a legnagyobb sikert, de a kooperatív technikák, a projektmunka is megjelenik válaszaik alapján.
9. A szülők az iskola pályázati tevékenységét részben ismerik. Általában igaz, hogy ami közvetlenül érinti a szülői közösséget, azzal szembesül, foglalkozik igazán. A szülők nincsenek teljes mértékben tisztában azzal, hogy az egyes szakmai fejlesztéseknek milyen indokoltsága van, illetve milyen céllal és milyen forrásból valósulnak meg.

6. Javaslatok

1. A gyakorlóiskolai pályázati tevékenység a továbbiakban is feleljen meg a szakmapolitikai elvárásoknak, ugyanakkor fontos a széles körű nevelőtestületi konzultáció is.
2. Alakuljanak olyan szakmai fejlesztői csoportok, akik az elvárt pályázati tartalmakat előkészítik, és segítik a megvalósítást.
3. Az infrastrukturális fejlesztések tudatossága érdekében készüljön egy teljes intézményi helyzetelemzés a rendelkezésre álló oktatási terek hatékony felhasználásáról, illetve a következő években elvárt fejlesztésekről. Ezt mindenképpen szükséges összehangba hozni a várható demográfiai mutatókkal, illetve a szakmapolitikai fejlesztési elképzelésekkel (pl.: 9 évfolyamos oktatás, Komplex Alapprogram).
4. Az infrastrukturális fejlesztés részeként ki kell térni a fenntartható eszközpark fejlesztésére is, kiemelt figyelemmel a korszerű digitális eszközök használatára a Digitális Oktatási Stratégiához illeszkedve.
5. Megfontolandó a nyitott, akár üveggel ellátott oktatási terek bevezetése. A jelenlegi tantermi gyakorlatban ez nem jellemző Magyarországon, ugyanakkor nagy segítség lehet a tanárjelöltek gyakorlatában és a szakmai munka megosztásában is.
6. A pedagógusok módszertani innovációja ne legyen pályázati megvalósításhoz kötött, hanem érdemes olyan szakmai munkacsoportokat alakítani, amelyek célja a meglévő tudás továbbadása az önfejlesztő tevékenység elősegítése érdekében.

7. A gyakorlóiskola pedagógiai intézete alkalmas szervezeti keretet adhat egy belső képzési rendszer kialakítására, amely során a különféle szakmai ismeretek átadására, készségfejlesztésre lehetőség nyílik.
8. Az egyetem módszertanos munkatársai és a gyakorlóiskolai pedagógusok, szakvezetők között alakuljon ki egy folyamatos szakmai konzultáció. A gyakorló pedagógusoknak legyen lehetősége megismertetni a tevékenységüket a módszertanos kollégákkal.